

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

תוכן

א. הלוקח שדה בשם חבירו אין כופין את המוכר למכור זימנא אחריתי ... דאמר ליה עניינא עבדי לך בהדי ההוא דזבנת ליה בשמיה ויכתוב לך שטרא אחריןא ואם אמר לו על מנת כופין את המוכר למכור ... דאמר להו לסהדי קמיה דידיה חזו דשטרא אחריןא קא בעינא 2

- ב. כל הגזלנין משלמין כשעת הגזלה.....3
- ג. עושין אמנה בפירות ואין עושין אמנה בדמים.....4
- ד. הגזול את חבירו שוה פרוטה ונשבע לו יוליכנו אחריו למדי לא יתן לא לבנו ולא לשלוחו אבל נותן לשליח בית דין.....6
- ה. ואם מת יחזיר ליורשיו.....8
- ו. נתן לו את הקרן ולא נתן לו את החומש מחל לו על הקרן ולא מחל לו על החומש מחל לו על זה ועל זה חוץ מפחות שוה פרוטה בקרן אינו צריך לילך אחריו.....8
- ז. נתן לו את החומש ולא נתן לו את הקרן מחל לו על החומש ולא מחל לו על הקרן מחל לו על זה ועל זה חוץ משוה פרוטה בקרן צריך לילך אחריו.....9
- ח. נתן לו את הקרן ונשבע לו על החומש הרי זה משלם חומש על חומש עד שיתמעט הקרן משוה פרוטה.....9
- ט. וכן בפקדון.....10
- י. או בפקדון או בתשומת יד או בגזל או עשק את עמיתו או מצא אבידה וכחש בה ונשבע על שקר הרי זה משלם קרן וחומש ואשם.....10
- יא. גזל אחד מחמשה ואינו יודע איזה מהן וכל אחד אומר אותי גזל ... לא זו דרך מוציאתו מידי עבירה עד שישלם גזילה לכל אחד [ואחד].....12
- יב. תקנה גדולה התקינו שאם היתה הוצאה יתירה על הקרן משלם קרן וחומש לבית דין ומביא אשמו ומתכפר לו.....13
- יג. שלקח אחד מחמשה ואינו יודע מאיזה מהן לקח שמניח דמי מקח ביניהם ומסתלק 13
- יד. דאישתבע מה לי לקח מה לי גזל.....14
- טו. אף על גב דלא מישתבע קנים.....15

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

דף קג.

א. הלוקח שדה בשם חבירו אין כופין את המוכר למכור זימנא אחריתי ... דאמר ליה ענינא עבדי לך בהדי ההוא דזבנת ליה בשמיה ויכתוב לך שטרא אחרינא ואם אמר לו על מנת כופין את המוכר למכור ... דאמר להו לסהדי קמיה דידיה חזו דשטרא אחרינא קא בעינא

אדם שנתכוין לקנות לעצמו ואמר למוכר שקונה לחבירו, לא קנה חבירו.¹

לפיכך ראובן² שקנה שדה משמעון, ואומר לו, ללוי קניתיו³ וכתב שטר מכר בשם לוי, וחזר ראובן ואמר לשמעון לעצמי אני קונה חזור וכתוב שטר מכר בשמי, אין כופין את המוכר לכתוב לו שטר אחר בשם ראובן.

¹ שמשון אין כופין את המוכר משמע דברישא אף על פי שאמר לו שלוחו של לוי אני וכתוב השטר על שמו, אם רוצה המוכר יכול לכתוב שטר אחר על שמו של שליח, ומשמע שלא קנה לוי כלל במה שאמר לו שהוא שלוחו וגם כתב השטר על שמו, דאל"ה מאי קאמר אין כופין, הרי אף אם ירצה אסור לו לכתוב שטר על שם השליח, כיון שכבר קנאה לוי, ובקצה"ח (קפד סק"א) לדין דלא קיי"ל כבני מערבא וכוונת המוכר לעולם לבעל המעות האמיתי, והוא ראובן, קנה ראובן אף על פי שחשב שמקנה ללוי, וב"כ הקצה"ח (בסימן קפג סק"ד) שהקונה במעות עצמו, אף על פי שאומר למוכר בשם פלוני, קנה לעצמו, עיין שם. ונראה מדברי הנה"מ שהסכים לדעת הקצה"ח.

² שו"ע ונו"כ קפד ב

³ בט"ז כתב וקשה במאי קנה, אי בקנין סודר של זה, הא בעינן כליו של קונה, ואף למ"ש הגאונים שקונים בסודר של עדים, היינו מדין שליחות הקונה, ובאן הרי לא עשאו שליח ובשלמא במתנה דזכין לאדם שלא בפניו יכול לזכות מעצמו ללוי, אבל במכר הרי כתב בסימן קצה (סעיף ג) שאינו יכול לזכות לו שלא מדעתו, וע"כ צריך לומר שנתן לו מעות, ובוזה לא בעינן דעת (עי' נה"מ סימן ס"ק יט, שו"ת גוא"י חו"מ סימן ס' ובמשפט שלום שציין לדברי כמה אחרונים שדנו בזה), ואין שמעון המוכר יכול לחזור, ומשמע מדברי הט"ז שאם קנה במעות לוי, אף אם לא עשאו שליח קנה לוי, ובתנאי שיאמר לו אח"כ שדך קנויה לי וכו'. והסמ"ע מפרש שאם קנה ראובן במעות לוי, קנה לוי, אבל אם קנה במעות עצמו אף על פי שכתב השטר ע"ש לוי קנה השליח, ומפרש כן גם כונת הרמ"א במה שסיים שם, ואם קנה קרקע וכו', עיין שם, והסכים הש"ך לדעת הסמ"ע, וכן נראה דעת הב"ח. כמבואר להלן.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

ואפילו מסביר את מניעיו מדוע כתב תחילה בשם לוי, משום שהוא איש תקיף ואם יצאו על השדה מערערים יראה השטר ששל לוי התקיף הוא וייראו ממנו, אין כופין את המוכר⁴.

ואם התנה מתחלה ואמר לו לעצמי אני קונה וזה שאכתוב שטר בשם לוי כדי שלא ידעו בי שאני הוא הקונה, הרי זה כופהו לכתוב שטר אחר בשמו, ולא עוד אלא אפילו לא אמר כן למוכר שעל מנת כן קונהו, אלא שאמר לעדים תחלה בפני המוכר יש לכם לכתוב לי שטר אחר על שמי, כופין אותו לכתוב שטר אחר על שמו.

ואם קנה מתחלה הקרקע על שם לוי במעותיו של לוי⁵, אף על פי שלא עשאו לוי שליח אם חפץ לוי בקרקע זו לא יוכל המוכר לחזור בו⁶, וי"א שאף ראובן אינו יכול לחזור בו⁷.

לוי שמכר⁸ לאחד איזה דבר וסבור שהלוקח הוא שמעון, ואח"כ נודע לו שהוא ראובן, אינו יכול לחזור בו ולא הוי מקח טעות⁹.

ב. כל הגזלנין משלמין כשעת הגזלה

כבר התבאר במסכת פסחים דף לב. ולעיל דף צג: שהגזול או גונב מחבירו¹⁰, כשהגניבה והגזילה כשהם בעין ולא קנאם בשנוי, צריך להחזיר

⁴ סמ"ע שם ג

⁵ רמ"א שם

⁶ סמ"ע ו"ש"ך ג בכונת הרמ"א

⁷ לבוש שם.

⁸ בהגהות חכמ"ש (סימן רלג) וכתב שהוכיח כן מסימן קפג. ונראה שנתכוין להלכה זו דמשמע שאין המוכר יכול לחזור בו אף על פי שטעה ונתכוין להקנות ללוי, ועי' עוד בש"ך (סימן רס ס"ק טז) בשם הראב"ן, ועי' תהלה לדוד (שם) שהאריך בביאור דברי הראב"ן.

⁹ כתב המאירי (בפ' השואל ב"מ דף קא ע"א) בסוגיא דיורד לשדה חבירו, שהלוקח מעות חבירו שלא מדעתו וקנה בהם סחורה לצורך בעל המעות, רצה בעל המעות זוכה במקח ונותן לו שכר טרחו, לא רצה חייב להחזיר לו מעותיו, וצ"ע שמדברי הפוסקים דלעיל משמע שאין זכיה במכר שלא מדעת קונה. אמנם בשו"ע (סימן רלה סעיף כג) משמע שיש זכיה במכר והברירה ביד הלוקח, כדין מתנה, וכדברי המאירי. ובחידושי רעק"א (שם) עמד בזה ונשאר בצ"ע. ובשו"ת גור ארי' יהודה (ח"מ סימן ס) כתב דדוקא בסודר לא מהני, משום שכשמתרצה הלוקח הדרא סודר למריה, אבל בקנין כסף יכול להקנות ע"י אחר, עיין שם, ועי' פעמוני זהב (סימן קצה) ובערוה"ש (סימן קפד סעיף ד וסימן קצה סעיף ב).

¹⁰ פתחי חושן חלק ה פרק ה, א, ז-ח

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

החפץ בעין, ואינו נפטר בהשבת דמים, ובמקום שמשלם דמים, וכן כשנשתנה ערך הגזילה, אמרו חז"ל כל הגזלנים משלמין כשעת הגזילה.

לפיכך אם אבדה נשברה או נשרפה הגזילה ואין הגזילה בעין¹¹, ובשעת איבוד היה שוה יותר מבשעת הגזילה, באופן שאינו זוכה בשבת, אם איבדו הגזלן בידים, כגון ששחטה או אכלו, או שיבר או שרף הכלי, וכן אם מכר הגזילה, משלם כשעת איבוד או שעת מכירה¹². ואם נאבדה מאליה משלם כפי שוויה בשעת גזילה, וי"א¹³ שגם אם נאבדה בפשיעה דינה כנאבדה מאליה.

נפחת שווי הגזילה, ושוה פחות מבשעת הגזילה, בין שפחתו בידים ובין נפחת מאליו, אם הוא פחת הניכר, משלם כפי שוויה בשעת הגזילה.

ג. עושין אמנה בפירות ואין עושין אמנה בדמים

כשבא אדם למוכר ונותן לו מעות, כדי שיספק לו כל סחורה שהיא. ואין רצונו לקבל את הסחורה בעת. אלא הם "פוסקים" ביניהם שתהא הקניה למשך זמן מסוים, שבשמך הזמן הזה תסופק הסחורה. אבל לא בשעת מתן מעות. וכגון שפסק על הפירות ונתיקרו בשעת הפרעון, וזה אין לו פירות ורוצה ליתן לו מעות כערכם של הפירות בשוק, יכול לשום הפירות שנפסק עליהם כמה שוים, ויתן לו פירות אחרות כמו שהם יוצאים בשער בעת הפרעון. אבל מעות אסור ליתן לו, שזה מיחזי כריבית, שזה לא נתן לו כל כך מעות וזה יצטרך לתת מעות יותר. ויש אומרים שאפילו מעות מותר לתת לו דמה לי הן מה לי דמיהן¹⁴.

¹¹ אך אם נשתנה וקנה בשינוי לעולם משלם כשעת הגזילה אפילו אם השביח בינתיים שם ס"ק טו
¹² שו"ע סימן שנד סעיף ג וסימן שסב סעיף י, והיינו כשעת הוצאה מן העולם, ואף על גב דגזלן משלם כשעת הגזילה, שאני הכא שער עתה היה גוף הגזילה ברשות בעלים, שאם היתה בעין היתה חוזרת כפי שוויה עתה, ועתה שאיבדה ה"ז כשעת הגזילה, משא"כ כשנאבדה מעצמה כדלהלן, ובקצה"ח סימן לד סק"ג כתב שחייבו מדין מזיק ולא מדין גזלן, וכ"כ בשו"ת בית אפרים חו"מ סימן ה, אבל בנה"מ שם סק"ה סובר שגם חייב זה מדין גזלן, ועי' אבן האזל פ"א מה' גניבה ה' יד

¹³ בסמ"ע שם דהו"ל כאיבדה בידים, אבל בקצה"ח סק"ב ונה"מ סק"ג כתבו דכיון שאין הגזלן שומר אינו חייב בפשיעה, ובשער משפט מיישב דברי הסמ"ע דמ"מ דינו כשומר אבדה.

¹⁴ שהרי זה הוא חייב לתת לו חטין והחטין יש לו כך וכך שער בשוק עכשיו, ואם היה נותן לו חטין היה יכול למוכרן מיד בשוק בעד אלו המעות, ולמה נטריח המוכר לעשות שומא וליקח פירות אחרות וזה יחזור וימכור

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

ויכול גם כן¹⁵ בשעת הפרעון לפסוק עמו על פירות אחרות כשער שלהם שבשוק באותו זמן, אבל כשפוסק על פירות אחרות לא ישום את פירות אלו שפסק, בדמים, שיאמר כך וכך הם דמי החמין שאתה חייב לי תן לי בהן יין, זה אסור¹⁶, אלא כך יאמר, כך וכך סאין חמין יש לי אצלך תן לי בערן כך וכך חביות יין או שאר פירות, שזה גם כן מצוי שמחליפים פירות בפירות.

י"א¹⁷ שהדולר האמריקאי בזמננו בא"י, דינו כמטבע היוצא, וכמטבע עובר לסוחר ולפיכך מותר ללוות דולר על מנת להחזיר בדולרים. וי"א¹⁸ שכיון שאינו עובר לסוחר בכל מקום וצריך בדרך כלל לפורטו אצל שולחני (פרטן), אין דינו כמטבע העובר לסוחר, וממילא דינו כפירות¹⁹, וצריך את כל פרטי ההיתר הנדרשים כנ"ל ולכתחילה ראוי להחמיר כדיעה זו

גם הפירות האחרות בעד אלו הדמים, מה לנו לכל המרחחות הללו הואיל ולא על ידי הלואה באו רק על ידי מכר הקילו בהן מטעמא דמה לי הן מה לי דמיהן,

¹⁵ רמ"א שם

¹⁶ שאמר: כך וכך הם דמי החמין תן לי בהם יין, אסור, דהוי כאילו הלוח לו מעות דאין פוסקין עליהן כשאינן המעות בעין אלא כשיש לו

¹⁷ אנרות משה יו"ד ל"ג סי' לו ועיין בברית יהודה עיקרי דינים פ"ג הע' ט שהביא עוד דעות המתירות ועיין מנחת שלמה סי' כז אות ג

¹⁸ קיצור דיני ריבית לגר"מ שטרנבוך פ"ג בע"ב ב הביא את שתי הדעות ועיי"ש פ"ד סעי' ו שכתב שיש להחמיר בהלואה ועיין בברית יהודה פ"ח דין ה בס"ק טו

¹⁹ בחכמת אדם כלל קמ"א סעי' ז' ח' ט' י' וממה שנתבאר מבואר מה שנוהגין הסוחרים שנותנים מעות כסף לחלפן להעמיד להם אדומים או שאר מטבעות ובשביל הצטרפות המעות מזולזין קצת במקח האדומים בפחות מהשער שהוא באותו עת אם יש לחלפן כפי שיעור מעותיו מותר ואם לאו אסור אלא יותר טוב שיכתוב שטר ע"פ היתר ויתנה עמו שאם ירצה ליתן לו המטבע בעד כך וכך המקח הרשות בידו הלוח וכו' וכן להיפוך שהסוחר נותן לחלפן אדומים ליתן לו בעד זה מעות כסף ובשביל המתנת המעות נותן לו יותר בעד כל אדום זהב שניכר לכל שהוא ברבית הוא איסור גמור וכו' אלא צריך לכתוב שטר ע"פ היתר וכו' ומה שנוהגין עוד הסוחרים שיש להם אדומים וצריכין למעות פרייסי"ש וכיוצא בו לסלק בלייפצי"ג ואם ירצה למכור האדומים בעירה יוכל להשיג כ' זהובים בעד אדום זהב והחלפן אינו נותן להם רק י"ט זהובים פוליי"ש שם בלייפצי"ג רק משום שהחלפן מלווה לו עוד סך אם מזכיר לו בפירוש שהוא משום הלואה הוי ר"ק דאף שיש לו רשות לזלזל בזה שיש לו מ"מ במה שמלווה לו הוי ר"ק ואמנם בסתם י"ל אפשר דמה שמזלזל במקח הוא מטעם שהחלפן מקבל עליו אחריות הדרך ואמנם הם מזלזלין ביותר ממה שהדרך ליתן בעד קבלת אחריות ומכ"ש שלפעמים אדרבה הסוחר מקבל המעות לידו על אחריות ולכן הוא איסור גמור אלא שיכתוב שטר ע"פ היתר וכן מה שנוהגין שהחלפן מלווה להם סך כך וכך ופוסק עמם שבעד המזומן יתן לו המקח כך וכך ובעד ההלואה כך וכך כ"ז איסור גמור וצריך לכתוב שטר ע"ד היתר עכ"ד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

ואם לזה באופן המותר כגון שהיה ללוה דולר²⁰ אחד בביתו ורוצה עתה לפרוע בשקלים לפי השווי בעת הפרעון יש מתירים²¹.

ד. הגזל את חברו שזה פרוטה ונשבע לו יוליכנו אחריו למדי לא יתן לא לבנו ולא לשלוחו אבל נותן לשליח בית דין

אין הגנב²² והגזלן חייב להמציא הגניבה לבעלים²³, אבל צריך להודיעו שהגניבה בידו²⁴, אולם י"א²⁵ שחייב לצאת ידי שמים לרדוף אחריו, גם לאי
הים.

²⁰ ועיין בברית יהודה עיקרי דינים פי"ג ס"ק י דמטבע של סנט כיון שאינו יוצא כלל לא אצל השולחני ולא אצל הבנקים בא"י אין לו ערך ולא חשיב כיש לו מטבע

²¹ עיין דעת ריבית שם אות ט ע"פ דברי השו"ע הרב סעי' ל שבלוה סאה בסאה באופן המותר מותר להחזיר בשעת פירעון במעות כשווי של עכשיו אע"ג שבינתיים נתייקרו הפירות

²² שו"ע ונו"כ שם א

²³ (והסמ"ע שם כתב הטעם משום תקנת השבים, והש"ך כתב שבגמרא מוכח שמדינא אינו צריך (עי' מנ"ח מצוה רל),

²⁴ רמ"א שם, וכתב הסמ"ע שמלשון הטור משמע שאפילו הגזל במקום רחוק צריך לשלוח ולהודיעו, אלא שאינו חייב לטפל ולשלוח ולקבל אחריות הגזילה, ובדעת הרמב"ם כתב שא"צ לטרוח ולהודיעו, אא"כ הוא במקום קרוב חייב להודיעו, אבל הש"ך כתב שלכו"ע אינו יוצא עד שיוודיע לו (וכתב החזו"א ב"ק סימן כ סק"ח שאינו חייב להוציא הוצאות כדי להודיע, ודלא כדמשמע מדברי הש"ך), ועכ"פ לצי"ש חייב לכו"ע, ועי' בביאור הגר"א ובקצה"ח שם סק"א וסק"ג. ועיין הלכה למשה גזלה ואבדה פרק ז הלכה יג אות ט שיש אומרים דמ"מ יודיענו לו כך וכך גזלתיך בא וקחנה מאתי זולת אם הודה לפניו קודם שהלך מאתו וצריך להודיעו בפירוש כל מה שגזל ממנו דאל"כ אינו יוצא בהודאתו אבל לרדוף אחריו פטור אפילו מידי שמים וכ"ש כשלא הודה אלא שבאו עדים

²⁵ בש"ך סק"א כתב שאפילו לצי"ש אינו חייב לרדוף אחריו. ובנה"מ סימן עו סק"י כתב שלצי"ש צריך להשיב הגזילה לידו, ועי' בפתיחה שם,

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

ואם הבעלים נשאר במקומו והגזולן הלך למקום אחר, י"א²⁶ שחייב לחזור למקומו להשיב הגזילה. וי"א²⁷ שאינו חייב אלא יודיע לבעלים שהגזילה אצלו כנוצר.

כל מי שנתחייב ממון לחבירו וכפר ונשבע לשקר חייב להחזיר לו הקרן והוספת חומש וקרבן והוא אשם גזילות כמו שיתבאר להלן.

וכשכפר בתחלה ונשבע²⁸ חייב לרדוף אחר הבעלים אפילו באיי הים הרחוקים ולהחזיר להם²⁹, מפני שכבר נתיאשו מאחר שנשבע, ואינם באים עוד לתובעו.

²⁶ בסימן שפו סק"ח כתב הש"ך שחייב השבת גזילה היא להשיבה למקום שנמלה, ולפי"ז צ"ל דמ"ש שאינו חייב לרדוף אחריו, היינו כשהגזילה במקום שגזל אלא שהגזול הלך אח"כ למקום אחר, אבל אם הגזולן הלך עם הגזילה למקום אחר והגזול נשאר במקומו אה"נ שחייב מדינא לטרוח ולהמציא הגזילה למקום שגזל, ולכן גם בהיה דורק מטבע לתוך הים (שו"ע סימן שפו סעיף א) צריך לטרוח ולהוציאה מן הים, ואף לדברי המהרש"ל שם שבמטבע אינו חייב לטרוח אלא הבעלים טורח והוא משלם ההוצאות, אפשר דהיינו דוקא כשהמטבע לפניו, אבל כשהוליכו למקום אחר מודה המהרש"ל שצריך לטרוח ולהשיבה למקומה, ושוב ראיתי שכן כתב בערוה"ש ובמנח"פ. פתחי הושן חלק ה פרק ד הערה יא

²⁷ בנה"מ סימן רלב סק"י כתב בהדיא שאפילו הוליכו הגזולן למקום אחר פטור מלהחזירו משום תקנת השבים, ומדבריו שם משמע שבהלואה חייב להחזיר על הוצאותיו מדינא דגרמי, וכן במזיק, ודוקא גזול שנתכוין לגזול לעצמו פטור, ולדבריו צריך לומר דשאני התם גבי מטבע, אף על פי שהגביהה ודינו כגזול, מ"מ אינו כגזול ממש שהרי נתכוין לזרוק לים ולא עשו בו תקנת השבים, ולכן סובר הש"ך שצריך לטרוח ולהוציאה.

²⁸ מדין תורה הכופר בגזילה ונשבע ואח"כ הודה חייב בקרן וחומש וגם בקרבן, וחייב קרבן פשוט שאינו נוהג בזמה"ז, אמנם בדין חומש, כתב הסמ"ע סימן שסו סק"א שלכן השמיטו הטור והמחבר דיני חומש מפני שאינו נוהג בזמה"ז, ובמנ"ח מצוה קכט הביא גם מדברי הרא"ש שכתב בפשיטות שאין חומש נוהג בזמה"ז, והמנ"ח תמה מנא ליה, ובשם יש"ש כתב הטעם דאשם קרי' רחמנא, ותמה המנ"ח דדוקא בגזל הגר קרי' אשם (ובלא"ה לא שייך חומש גזול הגר בזמה"ז, שהרי ניתן לאנשי משמר), והסמ"ע סימן א סק"ז כלל תשלום חומש בדיני קנסות שאין דנים בזמה"ז, וע"כ מסיק המנ"ח שב"ד אין מחייבים, אבל הוא עצמו ודאי שצריך לשלם גם בזמה"ז (וכ"כ בקובץ הפוסקים סימן א בשם ישועות ישראל, ולפי"ז אם תפס אין מוציאין מידו, כמו בכל אלו שאין דנים בזמן הזה, אבל פשוט שאינו נפטור בהודאה כבקנסות, שעיקר חיוב חומש הוא בהודאה), ועיי"ש כמה פרטים בדין חומש, וכן בערוה"ש סימן שסז, ועי' דברי חיים דיני גניבה סימן לו.

²⁹ דוקא נשבע, אבל בכפירה לחוד אינו חייב לטרוח, וכמ"ש בשו"ע שם הטעם שלאחר שנשבע כבר נתיאשו הבעלים, עי' בש"ך שם סק"ו ובקצה"ח סק"ג.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

ולא יתן³⁰ לא לבנו של נגזל ולא לשלוחו, דאם יאנסוהו לא יצא ידי השבה אלא אם כן עשה הנגזל השליח בעדים. ואם מסרו לשליח הנגזל³¹, או שהב"ד עשו שליח³² ומסר לו או ליד ב"ד יצא. כמו שיבואר להלן.

ה. ואם מת יחזיר ליורשיו

מת הנגזל³³ מחזיר ליורשיו כשם³⁴ שהיה מחזיר למורישם.

**ו. נתן לו את הקרן ולא נתן לו את החומש מחל לו על הקרן
ולא מחל לו על החומש מחל לו על זה ועל זה חוץ מפחות
שוה פרוטה בקרן אינו צריך לילך אחריו**

גם כשכפר בתחלה ונשבע שחייב לרדוף אחר הבעלים כמו שהתבאר, אם החזיר³⁵ לו כל הגזילה, או שמחל לו עליה, חוץ מפחות שוה פרוטה³⁶, אינו

³⁰ שו"ע ונו"כ שם ב

³¹ וכתב הסמ"ע דה"ה כשלא נשבע אינו נפטר מאחריותו, וציין הש"ך לסימן קכא סעיף ב, ועי' נה"מ סימן קכא סק"ד

³² משמע מדברי הסמ"ע שאע"פ שלא מינו הב"ד שליח להוליכו, אלא שיהיה ביד השליח עד שיבא הנגזל וימלנו, אבל בש"ך סק"ח משמע שאינו יוצא אלא בשליח שמינו ב"ד להוליכו לנגזל, ועי' נה"מ בפתיחה לסימן עו ושם סק"ה. ועיין הלכה למשה שם וז"ל ואם הביא את הגזילה והחומש לבי"ד שבעירו מביא אשם ומתכפר לו וכן נותן הוא לשליח ביד וי"א דאף ששומרו ביד הבי"ד או שלוחם עד שיבא הנגזל סגי ויש אומרים דלא מיפטר אלא מאחריות הדרך בנותנו לשליח בית דין ואין צריך להמתין עד שיגיע ליד הנגזל ויש לו כפרה מיד אבל צריך לתת לו הוצאות הדרך עד שיוליכנו שם ואם מת השליח איבטל שליחותיה לגמרי וכשנותנה לבי"ד מטפלין בה ביד בעודן בידן אם הוא כסות צריך שטוח ונעור או קבורה בדבר שצריך קבורה וכיוצא וי"א דצריכין גם הבי"ד להביא הגזילה לנגזל ולא ישמרוהו בידו עד שיבא הנגזל ויש חולקין וי"א דכל זהו אם היתה ההוצאה מרובה על מה שיחזיר לבעלים קרן בזה דוקא תקנו שיתנהו לבי"ד או שלוחם

³³ שו"ע ונו"כ שם ד

³⁴ והיינו שאם הגזילה בעין מחזירה ואם לאו מחזיר דמים. וכתב הרדב"ז ח"ג סימן תרה שדבר פשוט שאם החזיר הגזילה ליורשים קיים מצות השבה, אלא שאינו יוצא אם מחזיר לאחד מן היורשים, אלא צריך להחזיר לתפוסת הבית או לכל אחד חלקו או לב"ד או לאפוטרופוס, ועיי"ש מ"ש בענין עונש בדין שמים כשלא החזיר לנגזל עצמו, ומסברא נראה שהנגזל גר ומת ואין לו יורשים, שאע"פ שמן הדין זכה הנגזל בנגילה, כמ"ש בסימן שסז סעיף ו (עי' פת"ש שם סק"ב, ועי' להלן סעיף לד), מ"מ לא קיים מצות השבה פתחי חושן שם הערה ז.

³⁵ שו"ע ונו"כ שם ד

³⁶ ר"ל אף שהוא פחות משהו פרוטה בתורת השבה הוא, כיון דמתחילה גזל יותר משהו פרוטה ולא החזיר כולו, אלא שאינו מחויב להוציא עליה הוצאה בהשבתה. ועוד, דגם פחות משהו פרוטה איסור גזל יש בו כמ"ש

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

צריך להוליך אחריו אלא יבא הנגזל ויטול השאר, ואף על פי שהגזילה עצמה קיימת אין חוששין שמא תתייקר ונמצא הנשאר שוה פרוטה³⁷.

ז. נתן לו את החומש ולא נתן לו את הקרן מחל לו על החומש ולא מחל לו על הקרן מחל לו על זה ועל זה חוץ משה פרוטה בקרן צריך לילך אחריו

נתן לו³⁸ החומש ולא נתן לו את הקרן, או שמחל לו על החומש ולא מחל לו על הקרן, או שמחל לו על זה ועל זה חוץ משה פרוטה בקרן, חייב להוליכו אחריו, או יתן לבית דין שבעירו כמו שביארנו.

דף קג:

ח. נתן לו את הקרן ונשבע לו על החומש הרי זה משלם חומש על חומש עד שיתמעט הקרן משה פרוטה

המחזיר³⁹ את הקרן לבעלים, וכפר פעם שניה בחומש⁴⁰ ונשבע עליו, נעשה החומש כקרן לכל דבר, ומשלם עליו חומש אחר, שני' (ויקרא ה פסוק כד) וְחִמְשָׁתִּיו יִסֹּף עָלָיו לְאִשֶּׁר הוּא לוֹ יִתְּנֶנּוּ מִלְּמֶד⁴¹ שהוא מוסיף חומש על חומש, עד שיתמעט החומש שיכפור בו וישבע עליו, משה פרוטה.

המור והמחבר בריש סימן שנ"ט אלא שאין הב"ד נזקקין לפחות משה פרוטה להוציאו מידו, וכן עיקר. סמ"ע שם ז

³⁷ ואם נתיקר, כתב המור [סעיף ג'] בשם ר"י דא"צ להחזירו כיון שפעם אחת לא היתה שוה פרוטה, ושהרמ"ה כתב שצריך להחזיר לו סמ"ע שם ח

³⁸ רמב"ם הלכות גזלה ואבדה פרק ז הלכה יא

³⁹ שם הלכה יב

⁴⁰ וכתבו התוס' שם דף ק"ד ע"ב ד"ה אם לא נתן לו הקרן ונשבע אתרווייהו אקרא ואחומש היה מוסיף חומש על חומש אלא אורחא דמלתא נקט דאקרא אין נשבעין ב' פעמים והוא הדין דנשבע על חומש דיוליכנו אחריו למדי וכו' עכ"ד

⁴¹ בתורת כהנים סוף פרשת ויקרא דתניא בהדיא וחמשיתיו מלמד שמוסיף חומש על חומש עד שיתמעט הקרן משה פרוטה ובקרבן אהרן פי' שם הדברים היאך לא ישוה החומש האחרון שו"פ

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

ט. וכן בפקדון

מי שהיה אצלו⁴² פקדון וטען שאבד ונשבע וחזר והודה שהוא אצלו וחזר וטען שאבד ונשבע וחזר והודה שהוא אצלו משלם חומש לכל שבועה ושבועה עם הקרן האחד שני' (שם) וְחִמְשָׁתָיו יִסַּף עָלָיו לְאִשָּׁר הוּא לוֹ יִתְּנֶנּוּ מִלְּמַד שֶׁהוּא מְשַׁלֵּם כִּמָּה חֹמֶשִׁין עַל קֶרֶן אֶחָד. וי"א⁴³ דוקא שלא הודה בנתיים, דאם כן הויא ברשותו להתחייב באונסים מעת שנשבע לשקר ומה שאמר אח"כ אבד אין כופר כלום, ואף שאמר לאחר שבועה אבד אלא שהודה לאחר שבועה שנית. וי"א דאף שהודה בנתיים משכחת לה שבאו פעם שניה לפני בי"ד אחר שלא ידעו מתביעה הראשונה כלום או דא"ל בעל הפקדון לאחר שהודה רצוני שתהא עליו ש"ח כבתחלה ואחר כך טען אבד שחייב חומש אחר.

י. או בפקדון או בתשומת יד או בגזל או עשק את עמיתו או

מצא אבידה וכחש בה ונשבע על שקר הרי זה משלם קרן

וחומש ואשם

נאמר בפרשת קדושים (ויקרא יט פסוק יא) וְלֹא תִכְחָשׁוּ וְגו' אִישׁ בְּעֵמִיתוֹ נִצְטוּיֵנוּ בזה⁴⁴ שכל מי שיש ממון חבירו בידו, בין פקדון בין מלוה, או שגזלו או עשקו, או מצא לו אבדה ולא החזירה, וכיוצא בזה, ותבע ממנו ממון שיש לו בידו וכפר בו, הרי זה עובר בלא תעשה⁴⁵ זו אזהרה לכפירת ממון ואין לוקין על לאו זה לפי שנתן לתשלומין. וגם מכיון שאין בו מעשה.

⁴² רמב"ם שם הלכה יג

⁴³ דעת תוס' דף קח עיין הלכה למשה שם

⁴⁴ רמב"ם סה"מ ל"ת רמח שבועות פ"א ה"ח וכסף משנה שם שו"ת רדב"ז ח"ה סי' קסב ד"ה הפרק הא'

⁴⁵ ונראה שמכחש לעכו"ם אינו עובר בלאו זה שהרי נאמר בעמיתו וכמש"כ בחידושי הריטב"א חולין צד ע"א "וכי כתיב בסיפא דקרא איש בעמיתו דממעט גוי, ההיא אדלא תכחשו ולא תשקרו קאי, ובמקום שאין חילול השם בדבר" וכן הוא ביראים סי' קכד [דפוס ישן – רנה] ד"ה נ"ל לפרש וא"כ אם מכחש בגוי מחמת שרוצה להשתמט ממנו עד שיהיה לו מעות ואין חילול השם כגון שהגוי מסופק בדבר וסומך על דברי הישראל יהיה מותר ואין עובר משום לאו זה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

ואפילו אם כחש מחמת הבושה ודעתו להחזירו אח"כ, עובר משום לאו זה⁴⁶.

וכשכחש בפקדון⁴⁷, או בממון חבירו נעשה עליו גזלן, וחייב לשלם אף אם יפסד הממון על ידי אונס, והוא שיזיד בפקדון או בממון שנתחייב בו, וידע בו בשעת ההכחשה, אבל אם שגג ושכח שיש לו אצלו ממון, וכפרו, ואחר כך ידע, הרי זה אנוס, וכן אם לא ידע שאסור לכחש⁴⁸ על כפירת ממון הרי זה אנוס, ופטור⁴⁹.

ואם נשבע לו⁵⁰ על שקר על ממון שכפר בו הרי זה עובר בלאו אחר ועל זה נאמר (שם) וְלֹא תִשָּׁקְרוּ אִישׁ בְּעֵמִיתוֹ זו אזהרה לנשבע על כפירת ממון, ושבועה זו היא הנקראת שבועת הפקדון⁵¹.

וכל מי שנתחייב ממון לחבירו הישראלי וכפר בו ונשבע על שקר הרי זה חייב להחזיר לו הקרן שכפר בו שהרי גזלו הוא כמו שהתבאר, עם תוספת חומש, וחייב בקרבן אשם ודאי בין שהיה מזיד בין שהיה שוגג, שנאמר (שם פסוק כג) וְהָיָה כִּי יִחַטֵּא וְאָשָׁם וְלֹא נֹאמַר בּוֹ וְנַעֲלַם מִמֶּנּוּ לַחֲיִיב מִזִּיד כְּשׁוֹגֵג. והוא הנקרא אשם גזלות. אחד הגזול או העושק או הגונב או שהלוחו או שהפקיד אצלו או מצא אבדה וכחש בה או שהיתה ביניהן שותפות ונשאר לו אצלו ממון או שעשה לו מלאכה ולא נתן לו שכרו, כללו של דבר כל שאילו הודה חייב לשלם בדין, וכפר ונשבע, משלם קרן וחומש שני (שם ה פסוק כא כב) וְכִחֵשׁ בְּעֵמִיתוֹ בְּפִקְדוֹן או בְּתִשּׁוּמַת יָד או בְּגִזְלָה או עֲשֵׂק אֶת עֵמִיתוֹ. או מִצָּא אֲבֵדָה וְכִחֵשׁ בָּהּ וְנִשְׁבַּע עַל שִׁקְרָו וְגו'.

⁴⁶ מהר"ם שיק על המצוות מצוה רכו חי' הנר"י פערלא לספר המצוות לרס"ג סוף ל"ת מה

⁴⁷ שיטה מקובצת ב"ק קה ע"ב ד"ה ותנא תונא וד"ה וזה לשון הראב"ד

⁴⁸ דהיינו שהיה סבור שמותר לכחש מחמת הבושה והעיקר שיחזירו אח"כ וכעין מה דאיתא בב"מ ה ע"ב שזה ודאי אין הכוונה באחד שאין מתכוין להחזיר כלל שהרי בזה גזלן גמור הוא ואין שייך לומר שלא ידע

⁴⁹ רמב"ם שם ה"י

⁵⁰ רמב"ם הלכות גזלה ואבדה פרק ז הלכה א ב, והלכות שבועות פרק א הלכה ח ט,

⁵¹ אע"פ שהיא כוללת מלוה ועושק וגזל ואבדה כדמפרש בקרא נקראת שבועת הפקדון לפי שהיא מצויה וכוללת יותר ופתח בה קרא. רדב"ז שבועות שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

**יא. גזל אחד מחמשה ואינו יודע איזה מהן וכל אחד אומר
אותי גזל... לא זו דרך מוציאתו מידי עבירה עד שישלם
גזילה לכל אחד [ואחד]**

גזל מאחד⁵² מחמשה ואינו יודע ממי, אם כולם תובעים אותו וכל אחד מהתובעים נשבע שממנו גזל⁵³, צריך לשלם לכל אחד ואחד, וכן⁵⁴ אם גזל מאחד מאה ומאחד מאתיים ואינו יודע ממי גזל מאתיים, ושניהם תובעים מאתיים, צריך לשלם לכל אחד מאתיים.

אם אינם תובעים, שגם הם מסופקים, אין ב"ד מחייבים אותו אלא מה שודאי גזל, והם חולקים ביניהם⁵⁵, אבל אינו יוצא ידי שמים עד שיחזיר לכל אחד כל מה שמסופק אצלו⁵⁶.

⁵² שו"ע ונו"כ שסה א ב

⁵³ ועי' ש"ך שם סק"א, ואם אינם רוצים לישבע, לא מצאתי אם עכ"פ חייב לצי"ש, דאפשר דהוי כאינם תובעים אותו, פתחי חושן שם הערה מב ומבואר בשו"ע סימן צ סעיף א שאם ידוע ודאי שגזל ואין ידוע כמה, שעשו חכמים תקנה שהנגזל נשבע כמה גזל ונוטל, ועיי"ש כמה פרטים בדין תקנת נגזל רמ"א שם ב

⁵⁵ וכתב הש"ך סק"ג שמדינא חולקים, ולא אמרינן יהא מונח עד שיתרצו לחלוק, כיון שהם מסופקים ואין כאן ודאי רמאי אמרינן שיחלוקו, ומשמע שאע"פ שאין החלוקה יכולה להיות אמת הדין כן, אבל בקצוה"ח כתב לדעת התוס' והרא"ש דכל שאין החלוקה יכולה להיות אמת אין דין חלוקה, אלא יהא מונח בב"ד עד שיבא אליהו, ומשמע עוד מדבריו שבמקום שהדין יהא מונח, לדעת הרמב"ם יהא מונח בידו, ועי' ערוה"ש, ערך ש"י ובצ"צ פסקי דינים לסימן שסה. וכל זה בדין הרישא כשגזל מאחד מחמשה ואינו יודע ממי, אבל בדין הסיפא שגזל משניהם ואינו יודע ממי מאה וממי מאתיים, כתב הש"ך סק"ו שאם גם הם אינם יודעים אין כאן חלוקה, אלא יהא הממון המסופק מונח עד שיבא אליהו, דכיון שהם יודעים במנה ואינם יודעים מהשאר יש כאן חשש רמאי, ואה"נ אם הם מסופקים בכל הגזילה גם כאן חולקים. בערוה"ש דין כשאומר גזלתי מאביך ואינו יודע אם מנה או מאתיים, או שאומר לשנים גזלתי מאביז של אחד מהם ואינו יודע ממי, שבפקדון כה"ג אינו חייב אלא לצי"ש, אפשר דשאני התם דלא פשע, אבל בגזילה שפשע חייב לשלם לכל אחד ואחד, עיין שם.

⁵⁶ ונראה מדברי הטור דקאי בין בגזל ואינו יודע ממי ובין בגזל משנים וא"י כמה, ועי' ש"ך וקצה"ח סק"ב ונה"מ סימן עו סק"י ובערוה"ש כאן. כתב הש"ך סק"ה שבפקדון כה"ג כשהפקיד אחד ואינו יודע מי הוא פטור אף מלצי"ש, משום שגם המפקיד עצמו הו"ל למידק, ועיי"ש שלצאת ידי שמים הוא כשהנגזל אינו יכול לידע ולתבוע, ולכן חייב הגזלן לצי"ש אפילו בלא תביעה, אבל אה"נ אם גזל בפניו והיה יכול לידע ועתה אינו תובעו, גם בגזל פטור מלצי"ש, והקצה"ח פירש שבגזילה הרי בשעה שגזל סובר ודאי שלא ישיב משום דנברא אלמא הוא ואינו מדויק מי הגזלן, ולכן אינו יכול לידע גם עתה כשרוצה להחזיר ואינו תובעו, וסברא זו שייך גם כשגזל בפניו, ודלא כמו שהילק הש"ך. כתב בערוה"ש שמהראוי לנגזלים שימחלו לו ויפטר אף מלצי"ש שלא יצטרך לשלם יותר ממה שגזל, אם הם יראי ה', שלא יכשלו בספק גזל, ושלא לרפות ידיהם של בעלי תשובה, ואם אצל נגזל אחד ודאי שמאיתים שלו ולהשני ספק, ישלם לודאי, ובעל הספק יכול להטיל קבלה על בעל הודאי,

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

יב. תקנה גדולה התקינו שאם היתה הוצאה יתירה על הקרן משלם קרן וחומש לבית דין ומביא אשמו ומתכפר לו

כבר התבאר שמפני תקנת השבים⁵⁷ הקילו על הגזולן שלא יצטרך הרבה בהוצאת הדרך, אלא הב"ד יעשו שליח⁵⁸ לקבל ממנו הגזילה וליתנה לבעלים או שימסור ליד ב"ד ויצא.

יג. שלקח אחד מחמשה ואינו יודע מאיזה מהן לקח שמניח דמי מקח ביניהם ומסתלק

כבר התבאר במסכת יבמות דף קיח: שאם לקח⁵⁹ מקח מאחד מחמשה בני אדם, וכל אחד מהם תובע אותו⁶⁰ ואומר אני הוא בעל המקח שלם לי, והוא אינו יודע מאיזה מהם לקח, מניח דמי המקח ביניהם כלומר בבית דין⁶¹

ע"כ. ונלע"ד דלא כתב כן אלא בנדרון דידן שבודאי משלם יותר ממה שגזל, אבל בשאר חיובי לצי"ש לא מסתבר שמוטל עליו למחול לו, שהרי גם אצל הגזולן הוא ספק גזל.

⁵⁷ שו"ע ונו"כ שסז ב וסמ"ע שם

⁵⁸ משמע מדברי הסמ"ע שאע"פ שלא מינו הב"ד שליח להוליכו, אלא שיהיה ביד השליח עד שיבא הנגזל ויטלנו, אבל בש"ך סק"ח משמע שאינו יוצא אלא בשליח שמינו ב"ד להוליכו לנגזל, ועי' נה"מ בפתיחה לסימן עו ושם סק"ה. ועיין הלכה למשה שם וז"ל ואם הביא את הגזילה והחומש לבי"ד שבעירו מביא אשם ומתכפר לו וכן נותן הוא לשליח ב"ד וי"א דאף ששומרו ביד הבי"ד או שלוחם עד שיבא הנגזל סגי ויש אומרים דלא מיפטר אלא מאחריות הדרך בנותנו לשליח בית דין ואין צריך להמתין עד שיגיע ליד הנגזל ויש לו כפרה מיד אבל צריך לתת לו הוצאות הדרך עד שיוליכו שם ואם מת השליח איבטל שליחותיה לגמרי וכשנותנה לבי"ד מטפלין בה ב"ד בעודן בידן אם הוא כסות צריך שטוח ונעור או קבורה בדבר שצריך קבורה וכיוצא וי"א דצריכין גם הבי"ד להביא הגזילה לנגזל ולא ישמרוהו בידו עד שיבא הנגזל ויש חולקין י"א דכל זהו אם היתה ההוצאה מרובה על מה שיחזיר לבעלים קרן בזה דוקא תקנו שיתנהו לבי"ד או שלוחם

⁵⁹ שו"ע ונו"כ חו"מ רכב ב

⁶⁰ כל זה דוקא בשכל אחד תובע בברי, אבל בשמא ושמא כבר העלה הש"ך סי' ע"ו [סק"ז] וסי' ש' [סק"ה] וסי' שס"ה [סק"ג] דלא אמרינן יהא מונח אלא חולקין כיון דליכא רמאי, והוא הדין נמי כאן במקח.

⁶¹ סמ"ע ה שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

ומסתלק⁶², ויהיו הדמים מונחים בב"ד עד שיורו לאחד מהם וי"א⁶³ שיהיו מונחים בידו עד שיבא אליהו.

מכל מקום לצאת ידי שמים צריך שיתן דמים לכל אחד ואחד. וי"א⁶⁴ שרק אם הוא חסיד ורוצה לצאת ידי שמים יתן דמים לכל אחד ואחד. י"א⁶⁵ שמכיון שלא פשע אינו צריך כלל. ודוקא כשכל אחד תבעו, אבל אם אינן תובעין אותו אלא הוא מעצמו אמר להם לקחתי מאביו של אחד מכם ואיני יודע מאיזה, לכו"ע א"צ אפילו לצאת ידי שמים ליתן לכל אחד⁶⁶.

יד. דאישתבע מה לי לקח מה לי גזל

תבעו אותו תחלה⁶⁷ וכפר⁶⁸, ונשבע להם על שקר ובא לעשות תשובה, וכל אחד תובע ואומר לי כפרת ונשבעת⁶⁹, והוא אינו יודע, חייב לשלם לכל אחד ואחד.

⁶² דדוקא בפקדון חייב מטעמא דה"ל למידק שמפקדין אותו בידו לזמן רב אבל במקדח דלפי שעה רוצים הדמים נמצא דלא ה"ל למידק דסבר מיד יבוא המוכר אחר מעותיו וכ"כ בס' מע"מ ובסמ"ע לקמן סי' ש' ס"ק י"א ולפ"ז אפילו לקח מה' בני אדם שלא היו ביחד דינא הכי. ש"ך שם ד

⁶³ ש"ך שם ה' ודייק בן מהרמב"ם ובעה"מ. ובנתיב"מ באורים שם כתב שהעיקר כש"ך. ולא ראה דברי ריטב"א בהמפקד [ב"מ] דף ל"ז [ע"א וע"ב] דדבר דדינו יניח, אם פקדון הוא דברשות בעלים הוא יניח אצל הנפקד, אבל הלואה וגזל דצריך חזרה והשבה אי אפשר שיניח בידו, על כן יניח בבית דין וכח בית דין יפה להיות שלוחים של בעל הממון, ובוה מקיים השבת גזלה, וכן כתב הראב"ד באסיפת זקנים שם, וכן איתא בבבא קמא דף ק"ג ע"ב דתקנת (רשב"א) [רבי אלעזר ברבי צדוק] אם הוצאה יתירה על הקרן יתן לבית דין, ובתבו תוספות [שם ד"ה ורבי טרפון] אם אין מוצא בית דין צריך להוליכו למדי. ערך ש"י שם ב

⁶⁴ דאפילו לצאת ידי שמים נמי אינו אלא למדת חסידות, אבל שאר בני אדם אפילו לצאת ידי שמים אינו חייב, דבעלמא היכא דאתמר לצאת ידי שמים כל ישראל בכלל האזרח והגר, וכאן אינו אלא למדת חסידות, והיינו ממה שאמרו (בב"ק קנ:): מעשה בחסיד אחד, ואמר רבי עקיבא אינך יוצא עד שתחזיר לכל אחד ואחד וע"ש, ומשמע דאינו אלא לחסיד. ובוה ניהא הא דכתב [בסימן ש'] בסעיף א' דאפילו לצאת ידי שמים פטור, משום דבמקדח אפילו לצאת ידי שמים פטור כיון דלא הו"ל למידק, והך לצאת ידי שמים דהכא אינו אלא ממדת חסידות. קצוה"ח שם ה

⁶⁵ ש"ך שם ו

⁶⁶ סמ"ע שם ו

⁶⁷ שו"ע ונו"כ שם ג

⁶⁸ (ונראה דאירי בשבתחלה לא היה מסופק ותבע לו אחד מהם וכפר לו, ועתה כשרוצה לעשות תשובה שכח מי מאחד מהם הוא), דכל שכפר ונשבע עבר עבירה ואינו יוצא ידי תשובה עד שיחזיר הגזילה, וכיון שאינו יודע מי הגזול חייב לשלם לכל אחד, והט"ז כתב שהב"ד כופין אותו על כך, וכ"כ הש"ך שאפילו אינו רוצה לעשות תשובה אלא שנודע לב"ד שנשבע על שקר קנסין ליה עד שיחזיר לכל אחד ואחד, ועי' קצוה"ח סק"ו, ומדבריו משמע שאין כופין אותו.

⁶⁹ כתב בכסף הקדשים שבגזל מחמשה ואינו יודע ממי, די בהודעה לפני כולם, כיון שגם הוא אינו יודע, והנגזל ידע למי מכוונת ההודעה. ופשוט שאע"פ שיודע הנגזל ואינו תובעו אין הגזלן נפטר לעולם מחובת השבה, ולא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

טו. אף על גב דלא מישתבע קנים

מה שהתבאר שגזל מאחד⁷⁰ מחמשה ואינו יודע ממין, אם כולם תובעים אותו וכל אחד מהתובעים נשבע שממנו גזל, צריך לשלם לכל אחד ואחד, דבר זה קנס הוא שקנסו אותו חכמים מפני שעבר עבירה וגזל אבל דין תורה אינו חייב לשלם מספק⁷¹.

אמרינן מדלא תבעו מחל לו, כשם שאינו נפטר מחוב הלואה מחמת חסרון תביעה, וכן משמע בסמ"ע סימן רלב סק"ג

⁷⁰ שו"ע ונו"כ שסה א ב

⁷¹ רמב"ם הלכות גזלה ואבדה פרק ד הלכה ט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

